

BEZPIECZNY PRZEDSZKOLAK - cz.2 (w świecie elektronicznym)

Żyjemy w czasach ogromnego postępu technologiczno-informacyjnego. Komputer, tablet czy telefon, a dzięki nim także szybki dostęp do Internetu to dla wielu z nas codzienność i coraz trudniej wyobrazić nam sobie funkcjonowanie bez nich. Czas pandemii jeszcze bardziej utwierdził nas w przekonaniu o konieczności ich posiadania. Niezaprzeczalnie są dużym ułatwieniem w wielu dziedzinach życia i niosą za sobą liczne korzyści, m.in. dając dostęp do olbrzymich zasobów informacji, czy ułatwiając szybkie komunikowanie się z innymi ludźmi. Korzystamy z nich nie tylko my, ale także coraz częściej nasze dzieci. Przed postępowaniem oczywiście nie uciekniemy i korzystamy z jego dobrodziejstw, ale róbmy to rozsądnie i uczmy tego również nasze pociechy. Pamiętajmy, że technologia to nie tylko możliwości, ale też wiele zagrożeń, szczególnie dla rozwijających się i ciekawych świata przedszkolaków.

CZY KORZYSTANIE Z TECHNOLOGII JEST DUŻYM ZAGROŻENIEM DLA DZIECKA?

Samo korzystanie nie jest jeszcze zagrożeniem. **Niebezpieczeństwo pojawia się wówczas, gdy dziecko robi to w nieodpowiedni sposób, czyli korzysta kiedy chce, jak chce i ile chce.** Należy zauważyć, że oprócz wielu pożytecznych treści, w Internecie dzieci mogą także natrafić na te szkodliwe, jak np. pornografia, treści obrazujące przemoc, obrażenia fizyczne, śmierć lub nawołujące do nietolerancji.

Trzeba również wspomnieć, że niekontrolowane użytkowanie nowych technologii może mieć niekorzystny wpływ także na rozwój dziecka, a dokładniej na:

- **rozwój fizyczny** (zbyt długie korzystanie z komputera może prowadzić do uszkodzenia w obrębie mięśni karku, kręgosłupa czy też nadwyrężenia mięśni nadgarstka, a także do nadwagi i problemów z oczami),
- **rozwój psychiczny** (negatywne skutki to przede wszystkim uzależnienie, izolacja, życie z dala od realnego świata, czy rozładowywanie wszystkich napięć psychicznych w kontaktach z komputerem),
- **rozwój społeczny** (zanik samodyscypliny, emocjonalne oddzielenie od grupy, a co za tym idzie również brak możliwości ćwiczenia sztuki konwersacji, kompromisu i tym podobnych umiejętności, pojawienie się zachowań nieetycznych wywołanych anonimowością i brakiem hamulców).
- **rozwój intelektualny** (zubożenie języka, słaba koncentracja, ograniczenie wyobraźni, szok informacyjny - utrata możliwości naturalnej selekcji informacji na to, co sensowne i nic nie warte).

JAK ZMINIMALIZOWAĆ RYZYKO?

Podstawowe działania, które możemy podjąć w trosce o bezpieczeństwo dziecka:

- ✓ ustalić miejsce, sposób i czas korzystania z dostępnych sprzętów,
- ✓ zainstalować w komputerze, na tablecie, smartfonie oprogramowanie typu „kontrola rodzicielska” lub włączyć tę funkcję w oprogramowaniu urządzenia,
- ✓ stworzyć na komputerze różne profile użytkowników z przypisanymi im odpowiednimi uprawnieniami,
- ✓ ustawić opcję bezpiecznego filtra w przeglądarce internetowej, a w razie konieczności zgłaszać nielegalne i szkodliwe treści,
- ✓ umiejscowić wszystkie sprzęty w widocznym miejscu, obserwować jakie programy ogląda dziecko, jakie strony internetowe odwiedza i poznać jego sposoby korzystanie z Internetu.

Pamiętajmy jednak, że same filtry, oprogramowania i zakazy nie wystarczą i są raczej tymczasowym rozwiązaniem. Nasze dziecko rośnie i prędzej czy później będzie miało kontakt ze sprzętem, którego my nie będziemy w stanie kontrolować. Dlatego nie zostawiamy dziecka sam na sam z technologią. Najważniejsza zasada jest taka, aby jak najczęściej towarzyszyć dziecku podczas korzystania z niej. Powinniśmy odkrywać świat wirtualny razem z dzieckiem. Bądźmy pierwszym przewodnikiem po świecie Internetu i usług telekomunikacyjnych.

JAK PRZYGOTOWAĆ DZIECKO NA ODPOWIEDZIALNE KORZYSTANIE Z TECHNOLOGII?

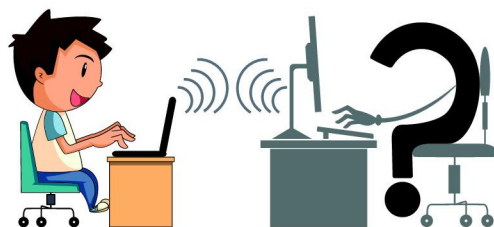
- **Nauczmy podstawowych zasad bezpieczeństwa.**
- **Rozmawiajmy z dzieckiem o ryzyku, które towarzyszy korzystaniu z nowych technologii.**
- **Ustalmy z dzieckiem zasady korzystania z telewizji, telefonu, komputera, a także Internetu.** Przede wszystkim warto uwzględnić limit czasowy oraz cele korzystania z w/w technologii.

Przedшкоlakowi w zupełności wystarczy korzystanie z Internetu maksymalnie 20-30 minut w ciągu dnia, w towarzystwie opiekuna.

- **Jak najczęściej towarzyszymy dziecku w czasie, gdy korzysta z Internetu, telewizji, telefonu** i pokazujemy ciekawe, wartościowe programy, strony internetowe oraz aktywności w sieci. Rozmawiamy o nich.
- **Spróbujmy uświadomić dziecku, że nie wszystkie strony internetowe zawierają wiarygodne informacje** i nie zawsze w sposób prawdziwy przedstawiają rzeczywistość.
- **Nauczmy dziecko poszukiwania informacji z wielu źródeł** oraz pokazujemy jak krytycznie ocenić ich wiarygodność.
- **Poinstruujmy dziecko jak ma się zachować jeśli zetknie się z niewłaściwymi sytuacjami w sieci.**
- **Zapewnijmy dziecko, że jeżeli spotka się z sytuacją problematyczną, nie tylko w sieci, zawsze może się zwrócić do rodzica lub innej zaufanej osoby** i spokojnie porozmawiać.
- **Rozmawiamy z dzieckiem o cyberprzemocy.** Zwróćmy uwagę, że w dobie powszechnej dostępności do mobilnych urządzeń z funkcjami aparatu i kamery, zdjęcia i filmy mogą być wykorzystane przez dzieci do szykanowania rówieśników. Powiedzmy dziecku, że zamieszczanie takich filmów i zdjęć na stronach internetowych może wyrządzić komuś krzywdę.

- **Zwróćmy dziecku uwagę, aby nigdy nie podawało w Internecie prawdziwego imienia i nazwiska.** Nie powinno też podawać swojego adresu domowego i numeru telefonu.
- **Zaznaczmy, aby dziecko nigdy nie wysyłało nieznajomym swoich zdjęć** oraz zachowało szczególną ostrożność publikując swoje zdjęcia w sieci. Nigdy do końca nie wiemy, do kogo naprawdę trafią oraz w jaki sposób zostaną wykorzystane.
- **Poinstruujmy dziecko, że nie powinno otwierać ani odpowiadać na wiadomości od nieznanego nadawcy, o treściach wulgarnych lub niepokojących** (np. w obcym języku, z dziwnymi znaczkami, itp) i koniecznie powinno o nich powiadomić zaufaną osobę dorosłą.
- **Zwróćmy szczególną uwagę na to, że nigdy nie ma pewności, z kim dziecko rozmawia w Internecie.** Ktoś, kto podaje się za rówieśnika, w rzeczywistości może być dużo starszy i mieć wobec dziecka złe zamiary.
- **Zaznaczmy, aby dziecko nie odpowiadało na spam.** W ten sposób potwierdzamy tylko nadawcy nasz adres poczty elektronicznej. Spowoduje to zwiększenie ilości otrzymywanego spamu lub phishingu.

- **Ostrzeżmy, by dziecko nie brało udziału w tzw. „łańcuszkach internetowych”.** Informacje w nich zawarte nie są prawdziwe. Jest to jeden ze sposobów uzyskiwania adresów poczty elektronicznej przez spamerów.
- **Poinstruujmy dziecko, żeby zwracało szczególną uwagę na numery telefonów, z których przychodzą niejednoznaczne SMS-y,** (np. „ktoś zostawił dla Ciebie wiadomość, aby ją odsłuchać wyślij SMS na numer...”) **oraz na numery, na które, zgodnie z treścią SMS-a, należy odpowiedzieć** (np. 71XX, 72XX itd.). W większości przypadków odpowiadający wpada w pułapkę wysyłania kolejnych płatnych SMS-ów, co przekłada się na wysokość rachunku telefonicznego.
- **Zadbajmy, by dziecko miało świadomość, że działanie w sieci nie jest anonimowe.** W większości przypadków można precyzyjnie ustalić adres IP każdego komputera.

DZIAŁANIA RODZICÓW W INTERECIE – CZY NA PEWNO BEZPIECZNE?

Coraz więcej rodziców, nie zdając sobie sprawy z możliwych negatywnych konsekwencji, publikuje migawki z codzienności swoich pociech w Internecie. To nowe zjawisko ma nawet swoją nazwę – sharenting. Działamy zazwyczaj w dobrych intencjach, jesteśmy dumni z dzieci i chcemy się nimi chwalić. To zrozumiałe. Niestety, wielu jednak często przekracza granicę rozsądnego udostępniania materiałów. Udostępniamy szczegółowe informacje, zdjęcia i filmy z życia dzieci, nie zdając sobie przy tym sprawy z zagrożeń, jakie sami w ten sposób tworzymy. A jest ich wiele:

- **W wirtualnym świecie nic nie ginie.** Materiały, które wzbudzą zainteresowanie internautów, szybko się rozprzestrzeniają, zyskują dużą popularność i bardzo trudno usunąć je całkowicie z sieci. Nawet jeśli wykasujemy fotografię lub wpis ze swojego profilu, nie znaczy to, że nikt nie będzie miał do nich dostępu.

- **Zdjęcie wrzucone do sieci przestaje być naszą własnością.** Kiedy zdjęcie zostanie opublikowane w Internecie, przestajemy mieć nad nim pełną kontrolę i nie możemy mieć pewności, kto i w jaki sposób się nim posłuży. Każdy może je pobrać, skopiować, udostępnić, przerobić, np. do tworzenia ośmieszających nasze dziecko memów. Materiały na temat dziecka mogą także zostać bezprawnie wykorzystane w celach majątkowych bądź przestępczych.

Eksperti wskazują, że media społecznościowe są bardzo często terenem poszukiwań dla pedofilów, którzy nagminnie pobierają z nich zdjęcia dzieci i handlują nimi na zamkniętych forach internetowych. **Szacuje się, że nawet połowa materiałów gromadzonych przez pedofilów pochodzi z portali społecznościowych!!!**

- **Cyberprzemoc.** Publikowane przez rodziców zdjęcia, zwłaszcza te kompromitujące, mogą narazić dziecko na internetowy hejt i agresję.
- **Niemożliwość zbudowania własnej historii w dorosłym życiu.** Każdy człowiek powinien mieć możliwość tworzenia własnej tożsamości i wizerunku, także w świecie cyfrowym. Musi mieć prawo decydowania o tym, co chce publikować na swój temat, a co powinno zostać w sferze prywatności. W przypadku dzieci, których życie było nadmiernie dokumentowane w sieci przez ich rodziców, proces ten może być poważnie zaburzony. A ponieważ cyfrowe ślady pozostają w sieci na długo, dziecko na zawsze może zostać maluchem w pieluchach lub na nocniku, z buzią ubrudzoną zupą, choć niekoniecznie pasuje to do obrazu, jaki chciałoby mieć w Internecie jako osoba dorosła. Zamieszczając zdjęcia w sieci pamiętajmy, że nasze dziecko kiedyś dorośnie i być może będzie mu przeszkadzało, że niektóre fotografie z jego dzieciństwa są publicznie dostępne.
- **Wykorzystanie danych w celach marketingowych.** Media społecznościowe tylko z pozoru są darmowym narzędziem, którego używanie nic nie kosztuje. W rzeczywistości za możliwość korzystania z nich płacimy naszymi danymi osobowymi i informacjami składającymi się na nasz cyfrowy profil. A ten jest chętnie wykorzystywany przez różne firmy do celów marketingowych. Zamieszczając w sieci materiały na temat dziecka, udostępniamy także jego dane, które są dla działów marketingu nieocenionym źródłem informacji o nas i dziecku jako o potencjalnych klientach.

Zanim opublikujemy zdjęcie lub informacje na temat swojego dziecka, zastanówmy się, czy na pewno warto i czy taka publikacja nie zagraża jego bezpieczeństwu, nie narusza jego prywatności czy godności. Pamiętajmy, **nasze dziecko ma prawo do prywatności, poszanowania godności i podmiotowego traktowania!**

Na wiele z podanych wyżej wskazówek dla przedszkolaka może być jeszcze za wcześnie. Pamiętajmy jednak, że dzieci szybko rosną i coraz częściej będą miały kontakt z nowoczesną technologią. Warto więc się do tego odpowiednio przygotować i w odpowiednim momencie zacząć uczyć dziecko podstaw bezpieczeństwa w świecie elektronicznym. Zacznijmy od tych najprostszych i najbardziej zrozumiałych, z upływem czasu

przechodząc do nieco bardziej skomplikowanych. Telewizja czy Internet mogą być doskonałym źródłem rozrywki, a właściwie używane mogą przynieść wiele pożytku dla cyfrowej edukacji dziecka. Starajmy się pamiętać o zagrożeniu które niosą, ale nie zapominajmy też o pozytywnej ich stronie. Zachowajmy zdrowy rozsądek i bądźmy wyrozumiali dla dziecka. Nasza czujność, a także wyposażenie brzdąca w niezbędną wiedzę i umiejętności, powinno przynieść wiele dobrych efektów.

Strony internetowe warte uwagi:

www.necio.pl

- serwis pomocny przy stawianiu pierwszych kroków w sieci

www.bezpieczneinterneciaki.pl

www.dzieckowsieci.pl

– informacje nt. ochrony dzieci przed szkodliwymi treściami w Internecie

www.dbi.pl

www.sieciaki.pl

Opracowała:

Patrycja Gaszkowska-Grzeszczak, psycholog

Na podstawie:

- Borkowska A., Witkowska M. (2020), *Sharenting i wizerunek dziecka w sieci. Poradnik dla rodziców*. Warszawa: NASK Państwowy Instytut Badawczy.
- <http://www.zyjbezpiecznie.policja.pl/zb/dzieci-i-mlodziez/47358,Jak-chronic-dziecko-w-sieci.html> (dostęp 19.06.2020)
- <http://www.bezpieczneinterneciaki.pl/bezpieczenstwo-dzieci-w-internecie/> (dostęp 19.06.2020)
- obrazki ze strony: <https://www.vectorstock.com> (dostęp 20.06.2020)